

Forelesning i kurset
Landbrukspolitikk
NMBU, 08.11. 2016

*Korn- og
kraftfôrpolitikken og
markedsordningen for
korn*

Levende opptatt av det

Felleskjøpet

- **Kornproduksjonen i Norge**
 - Arealbruken
 - Viktige utviklingstrekk
 - Import
- **Kraftfôrpolitikken**
 - Kanaliseringspolitikken
 - Frakttilskudd og prisnedskrivning
- **Markedsregulering**
 - Grunnleggende forhold
 - Funksjoner
 - Framtida???

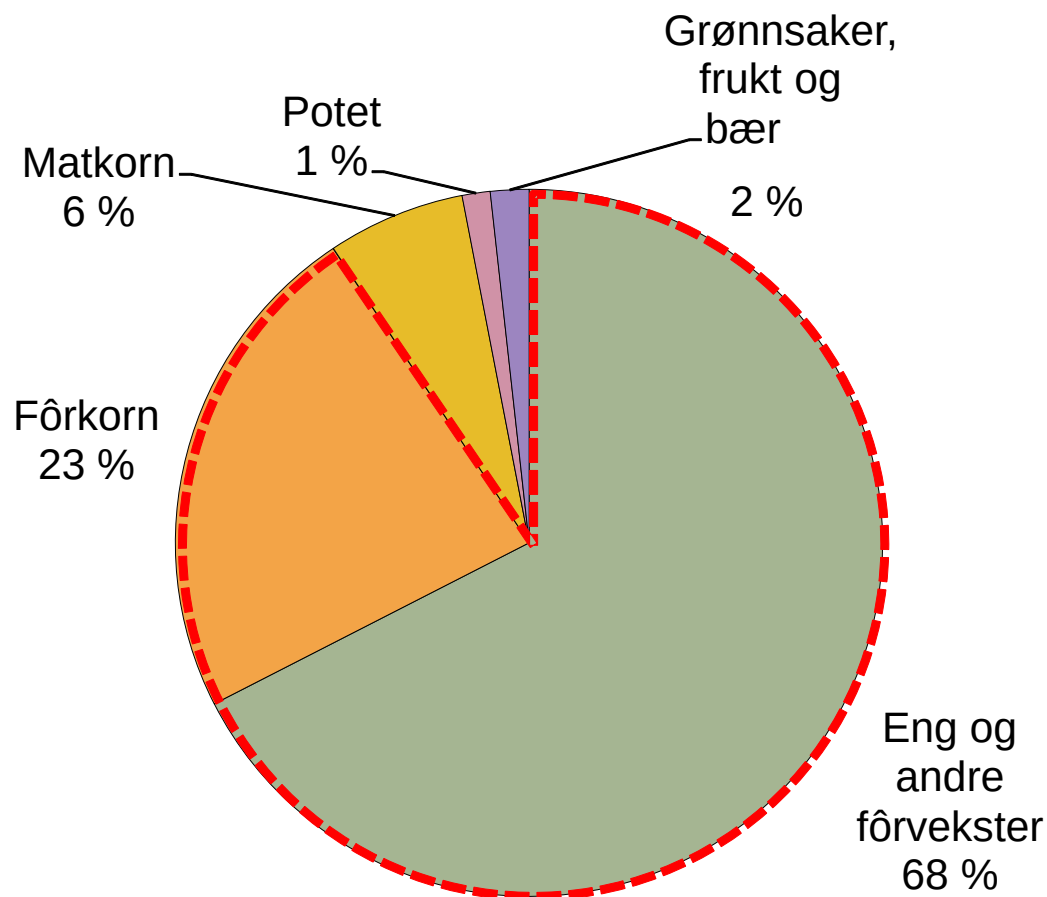
Kornproduksjonen i Norge

Levende opptatt av det

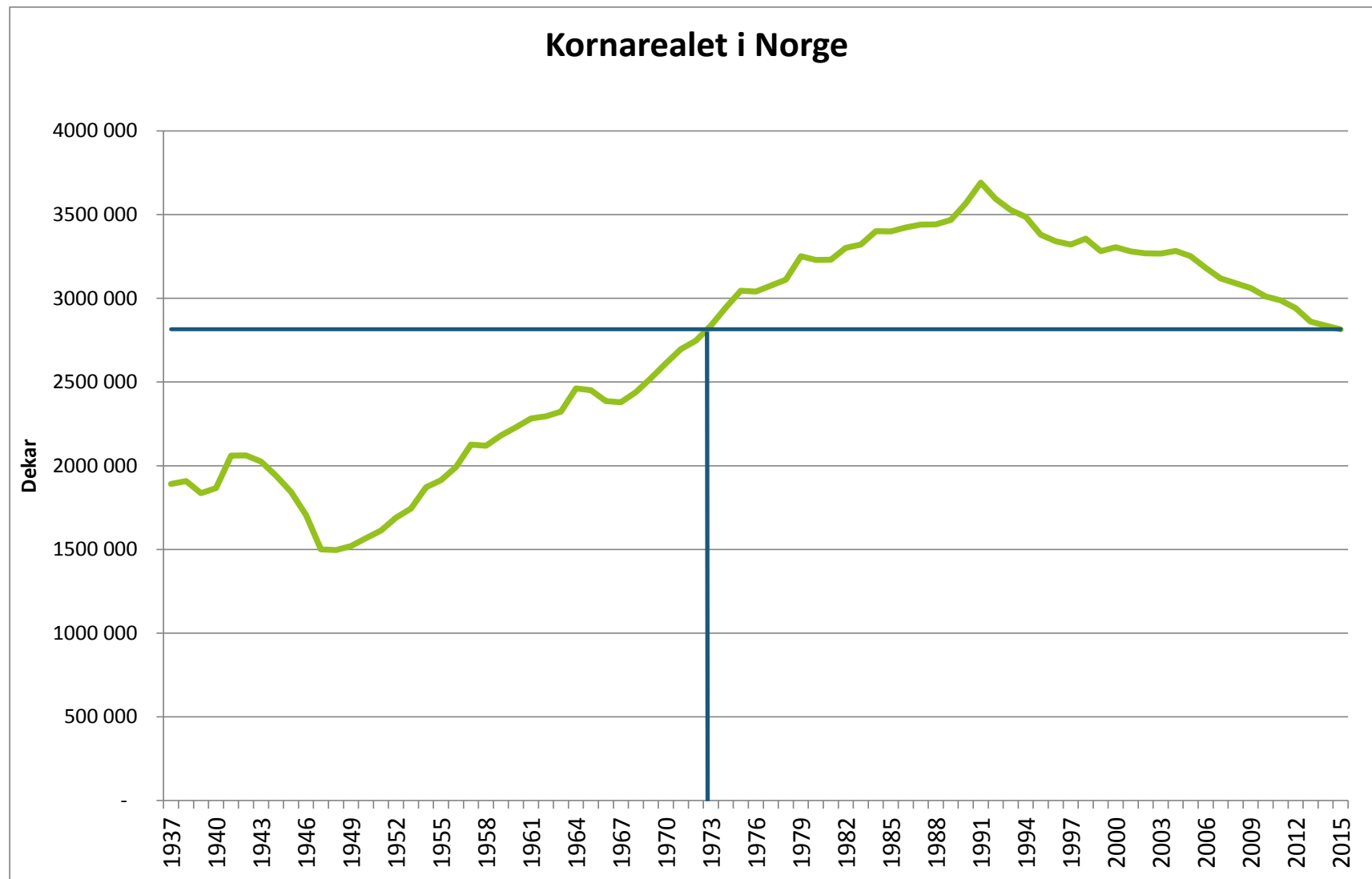
Felleskjøpet

Jordbruksarealet i Norge blir brukt til fôrproduksjon

Kilde: SSB

Kornarealet i Norge er redusert med 24 % som tilsvarer 887 000 dekar fra 1991 til 2015

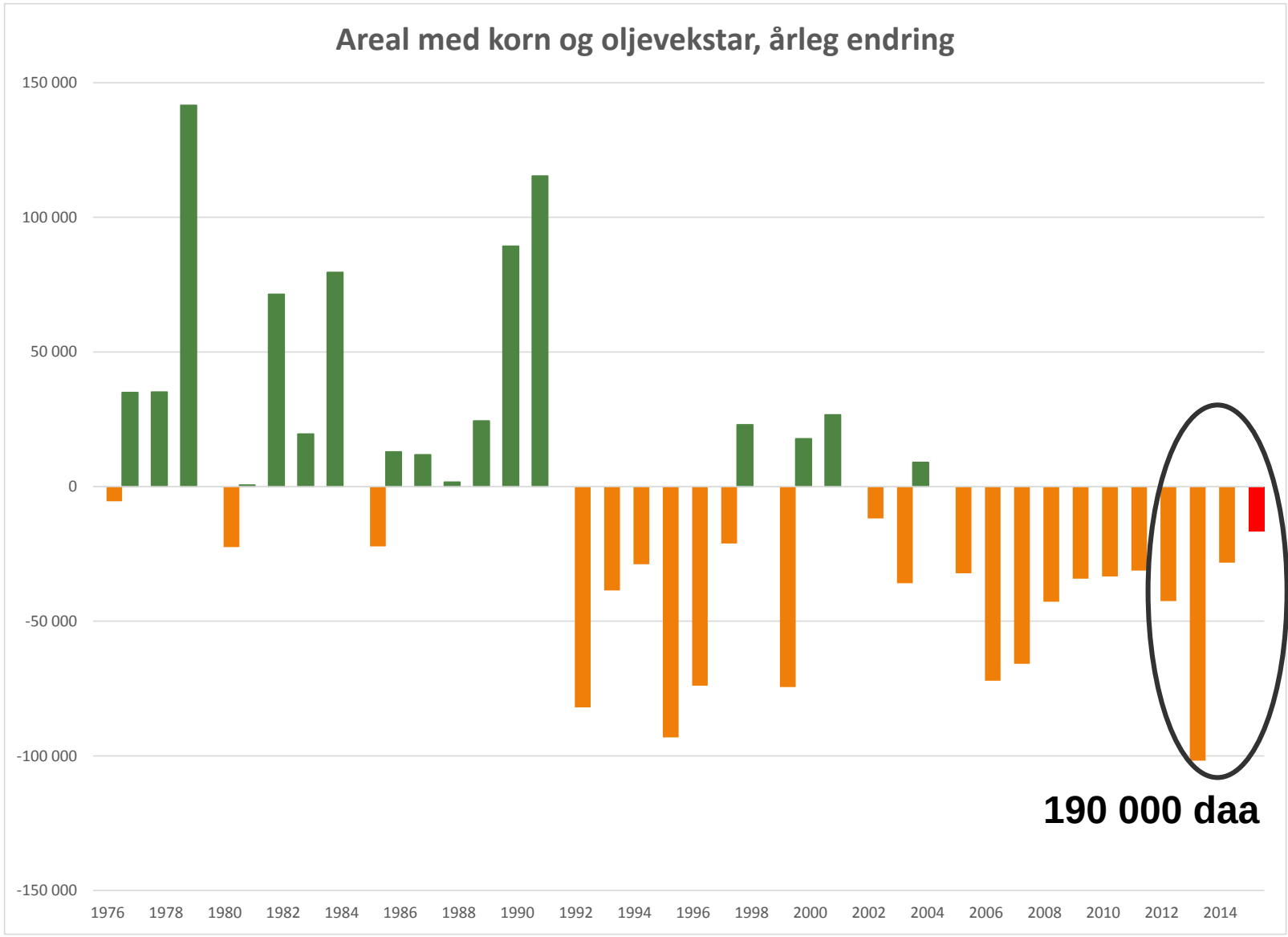
Levende opptatt av det

Felleskjøpet

Kornarealet redusert med 875 000 dekar daa - 23,7%

D
e
k
a
r

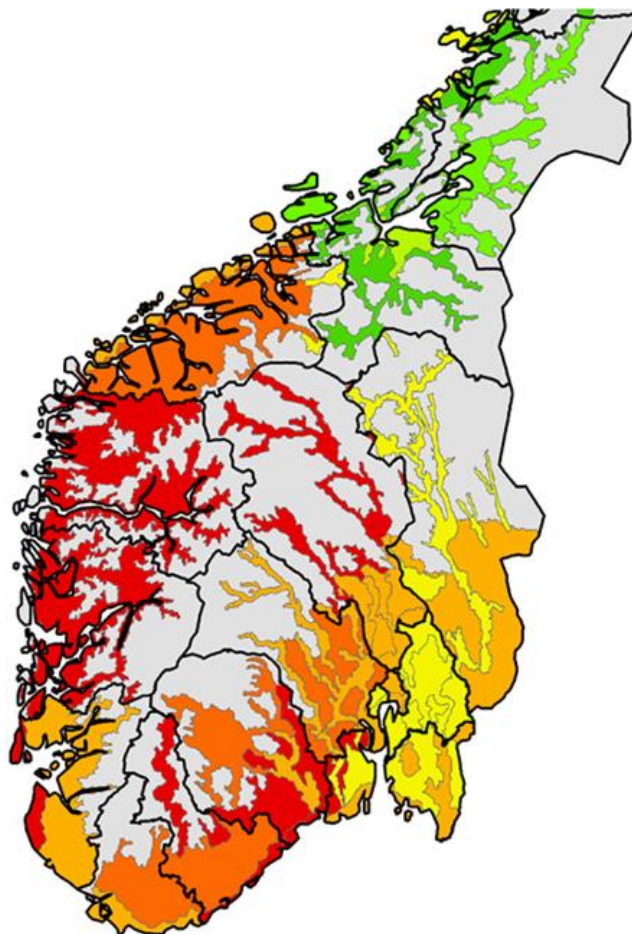

190 000 daa

Endringer i kornarealer (2000-2012) – Østlandet mister mest areal

Kornarealet har blitt redusert i hele landet med unntak av Trøndelag

70 % av nedgangen i kornareal har skjedd i de beste kornområdene på Østlandet

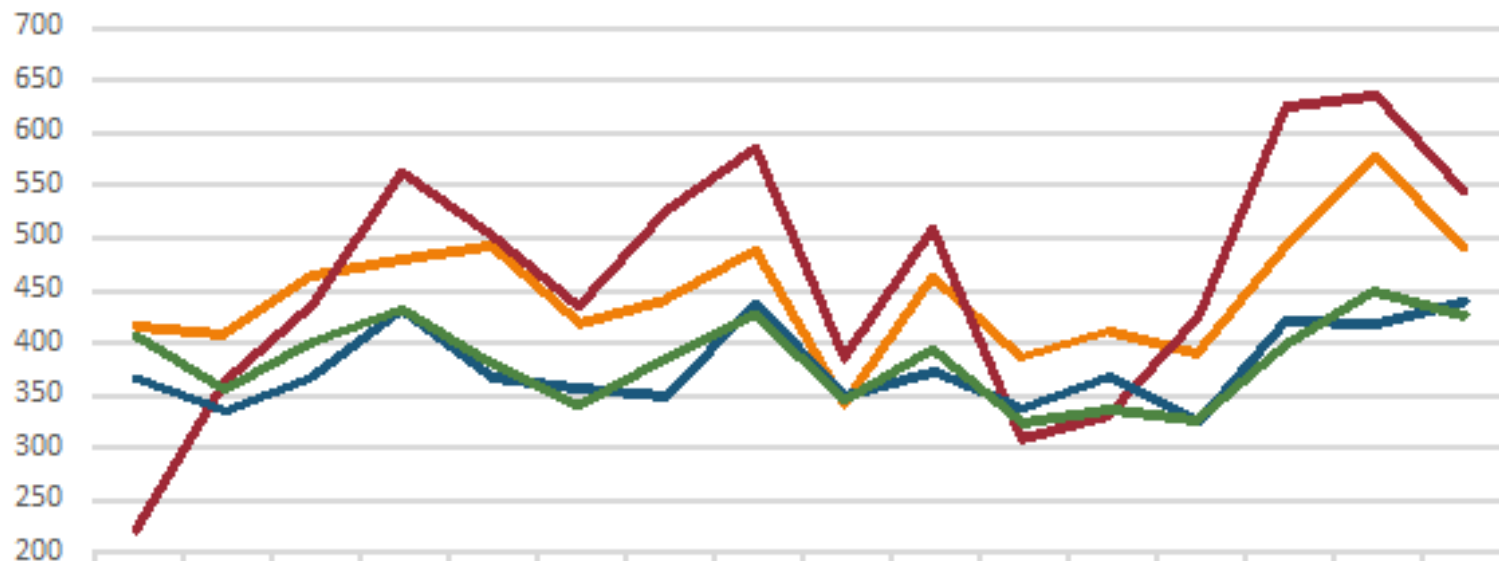
Endringer (%) av areal med korn etter jordbruksregion og fylke

Kilde: Søknad om produksjonstilskudd
2000 og 2012, SLF

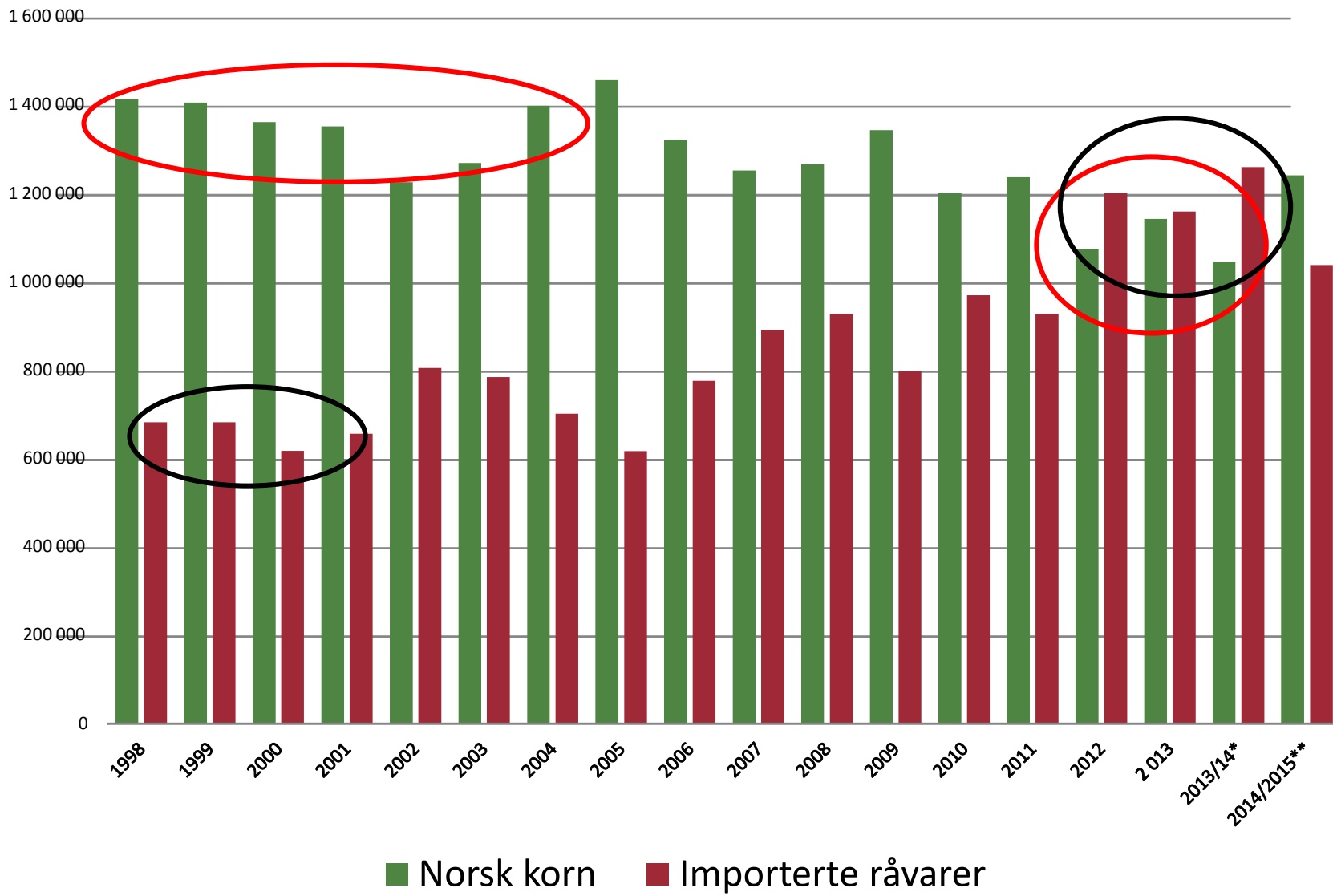
Avling pr dekar – oppdatert pr september

Avlingsnivå i kg pr dekar

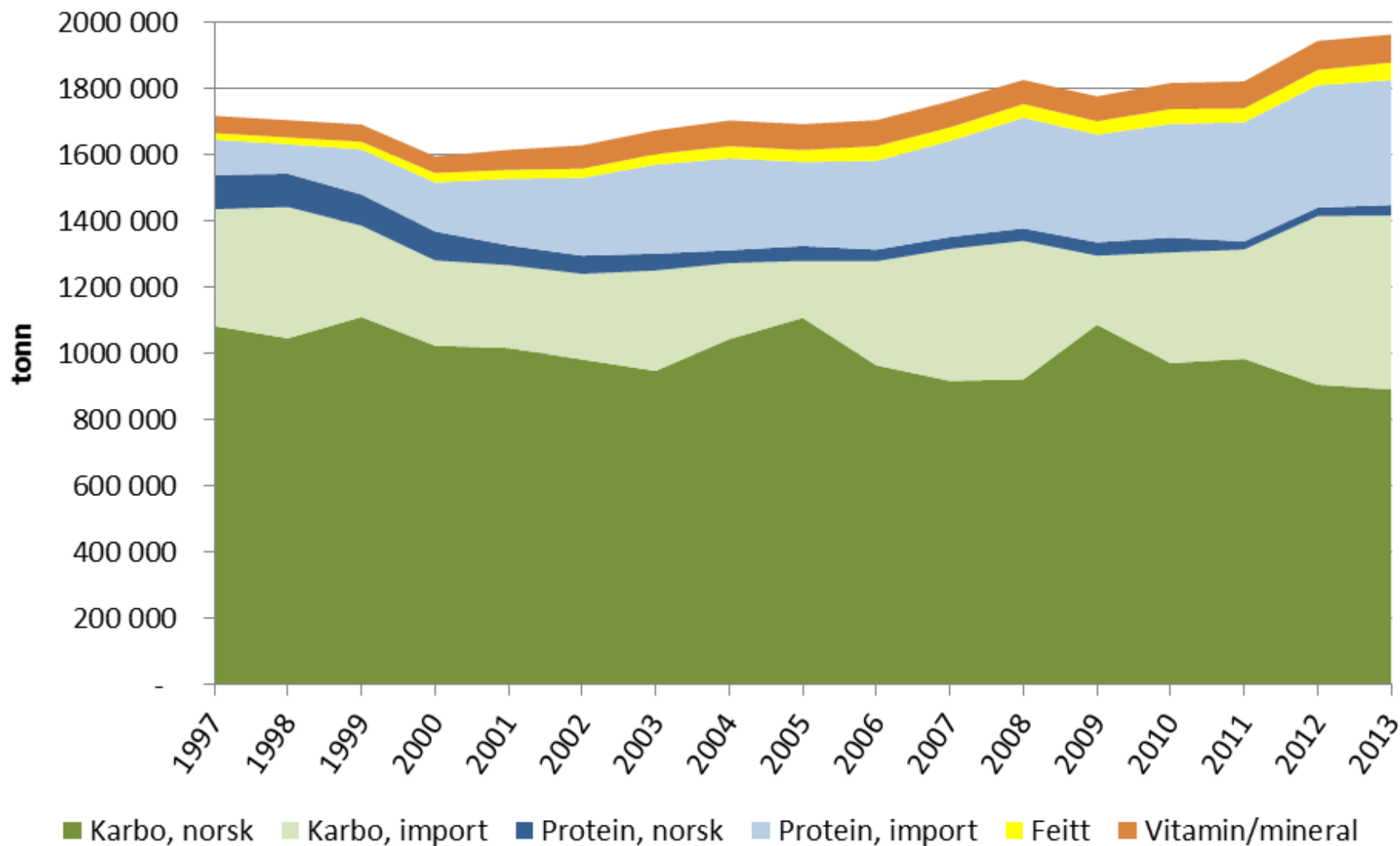

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Prog nose
Kveite	416	408	464	479	493	419	441	487	341	461	386	411	389	492	577	490
Rug	221	363	436	562	502	433	524	583	385	507	308	332	422	625	635	544
Bygg	363	334	367	431	366	358	350	435	350	372	335	368	324	420	417	438
Havre	405	355	399	430	381	340	385	427	343	392	324	336	327	396	450	426

Totalt forbruk av norske og importerte råvarer til matmel og kraftfôr

Bruken av råvaregrupper i kraftfôr

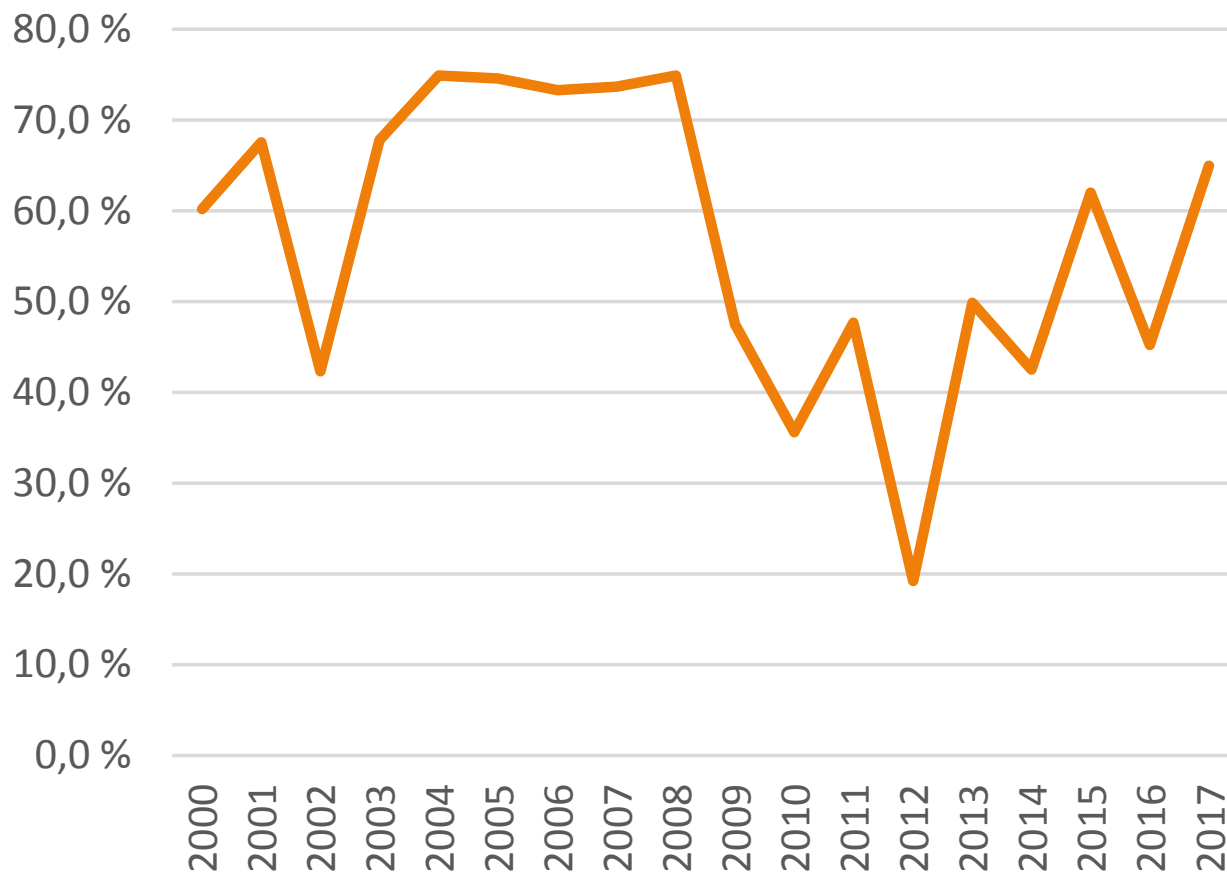

Levende opptatt av det

Norskandelen i mathvete er stigende

Andel norsk matkveite

- Møllene er godt fornøyd årets avling
- Kan bruke om lag som etter 2014

Underbalanse i et normalår (1000 tonn)

	Matkorn	Fôrkorn	I alt
Normal salgsproduksjon	220	800	1020
Forbruk – rom for norsk korn	260	1170	1430
Balanse	-40	-370	-410

Målprisen for korn kombinert med prisnedskrivningstilskuddet er helt sentralt i norsk jordbrukspolitik

Det må fortsatt være et mål at det skal være lønnsomt å bruke jordbruksarealet

Noen kostnader er enklere å styre politisk enn andre

Produksjonskostnaden på arealet kan i liten grad påvirkes politisk

Hvor lav lønnsomhet vil kornbonden akseptere?

**Arealets alternativverdi:
Er det mer lønnsomt med andre produksjoner enn korn?**

Forutsetning nr 1 for arealbruk: Det må være noen som finner det lønnsomt å være bonde

Kraftfôrprisen i Norge er politisk styrt

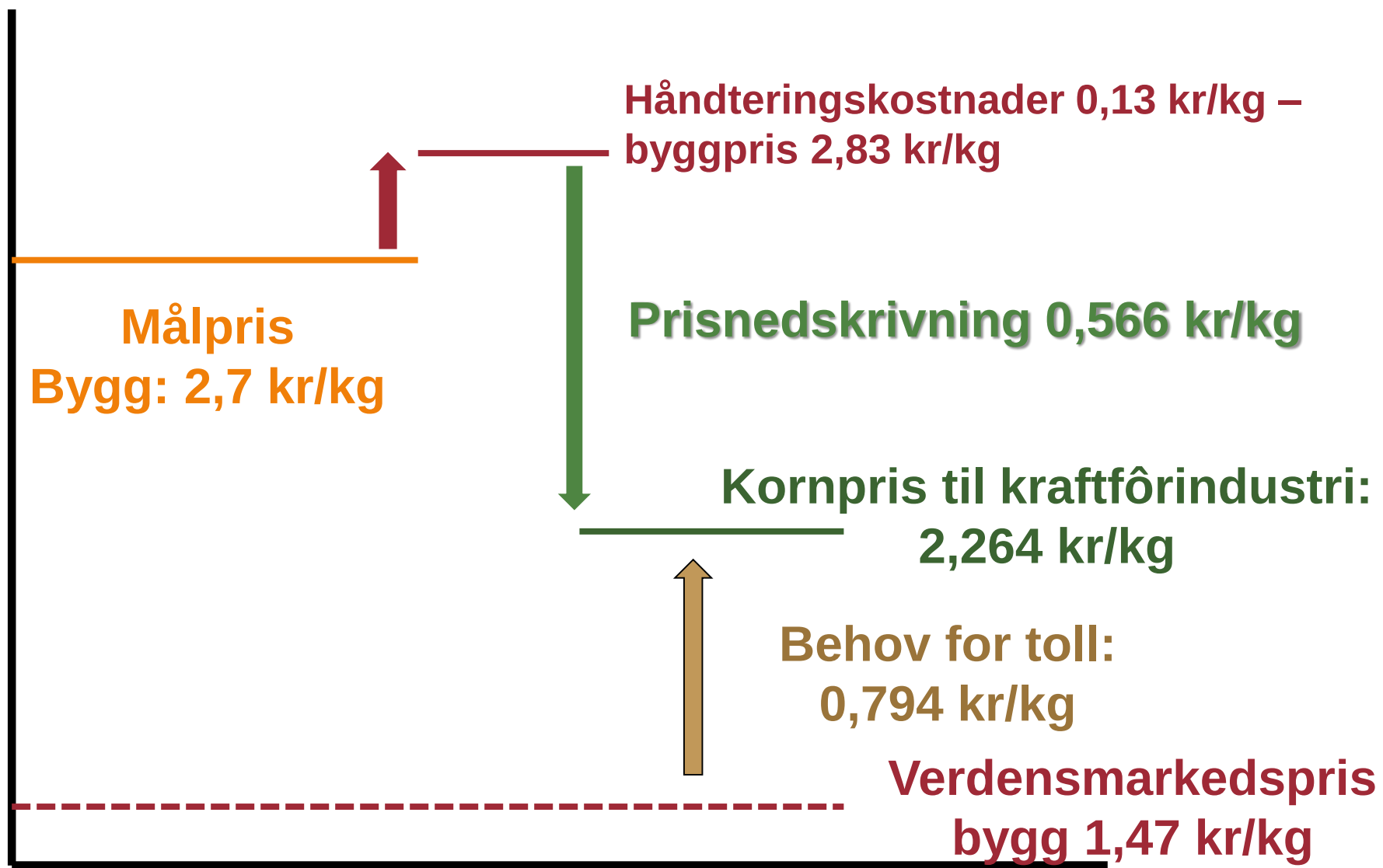
Arealtilskudd og grøftetilskudd bidrar til økt lønnsomhet på enkeltarealer

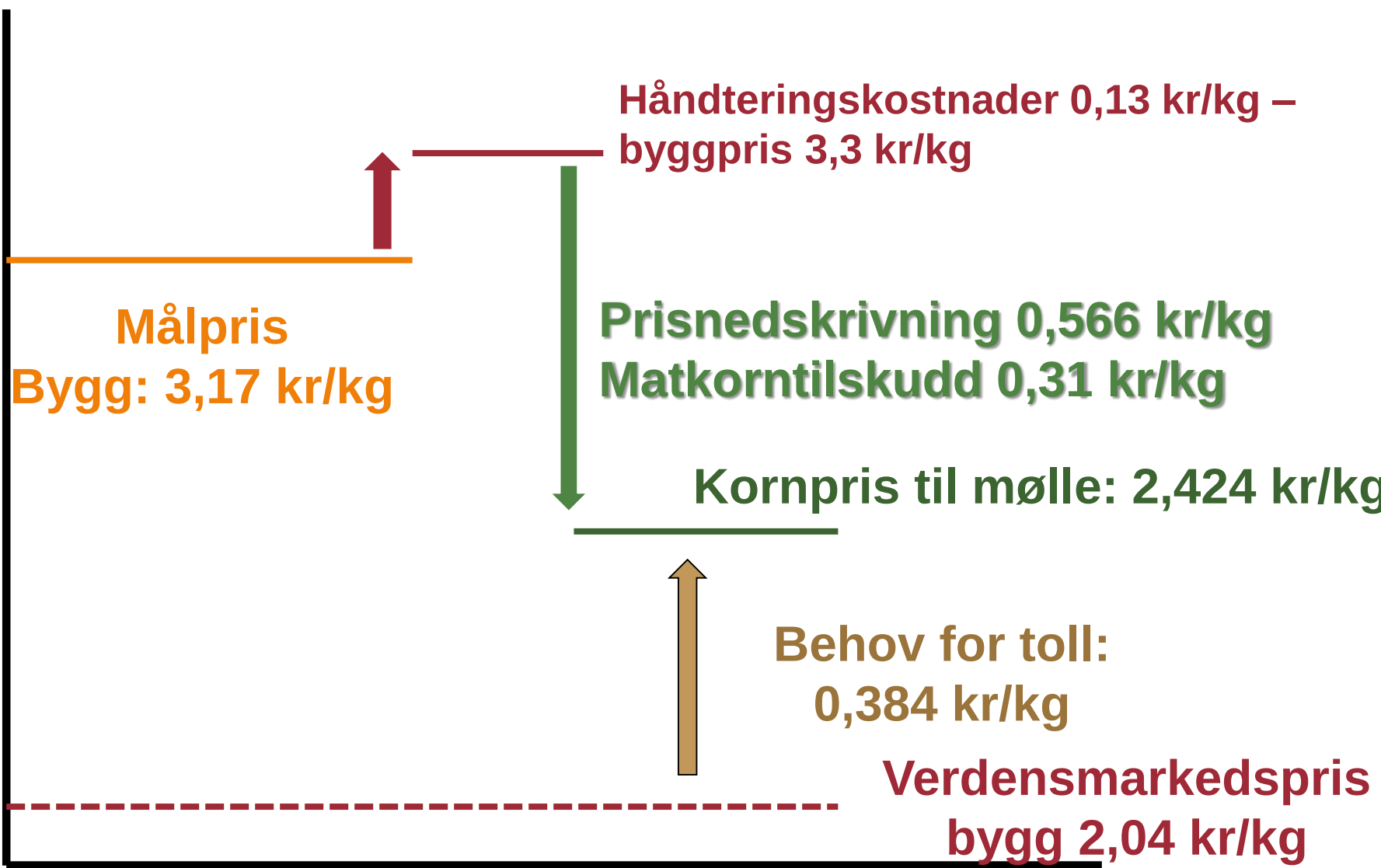
Produksjonskostnaden på arealet kan i liten grad påvirkes politisk

Hvor høy graskostnad tåler husdyrprodusenten?

**Arealets alternativverdi:
Er det mer lønnsomt å kjøpe dette fôret og legge arealet brakk?**

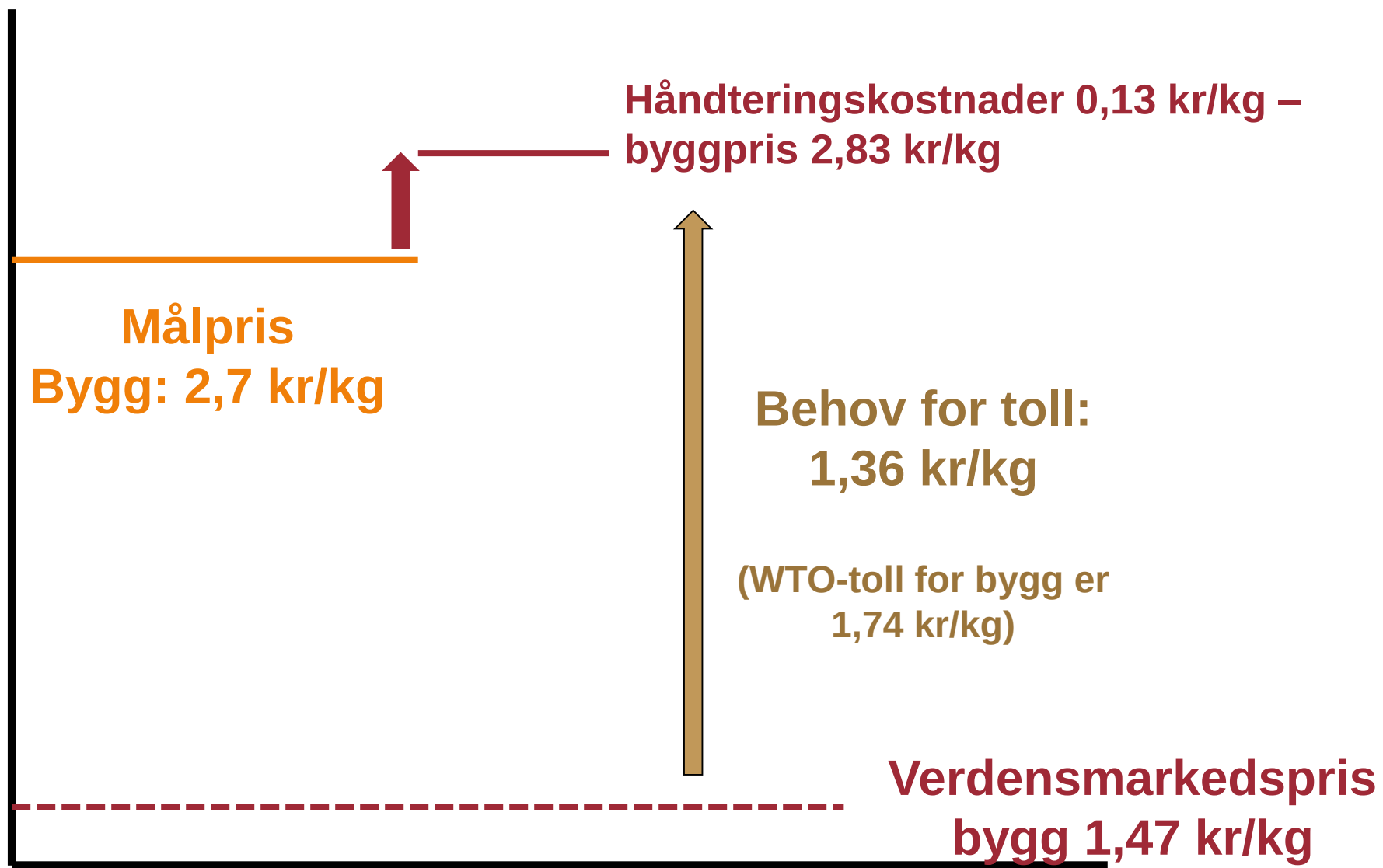

Med andre ord:

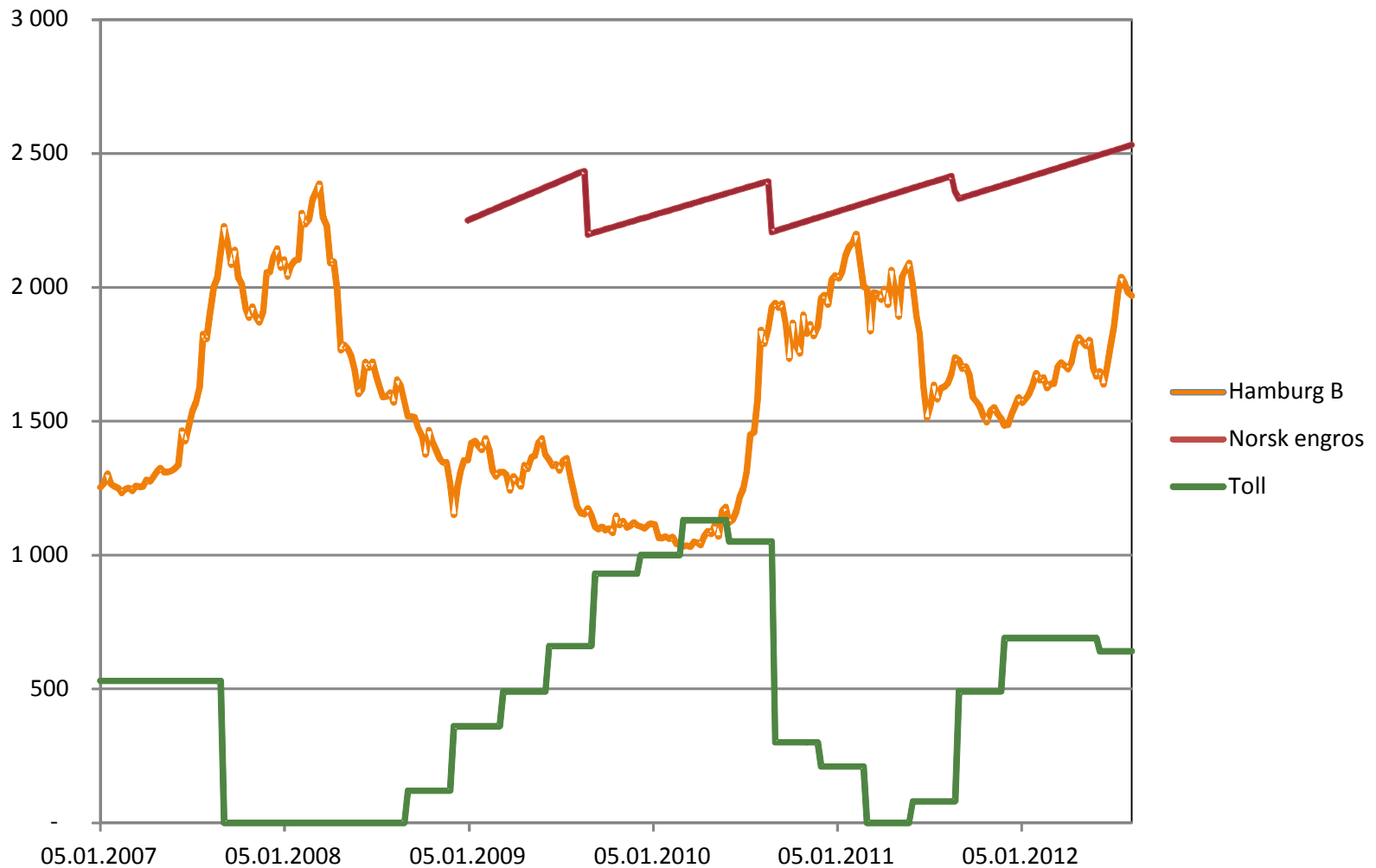
10 øre i prisnedskrivning gir 20 øre i reduserte kostnader fordi kostnaden både på det norske kornet og de importerte råvarene reduseres!

I dag bruker vi ca 4 % av budsjettmidlene i jordbruksavtalen til prisnedskrivning som reduserer kostnadene med om lag 1 milliard kroner

Administrerte tollsatser hver 3. måned

Kroner per tonn

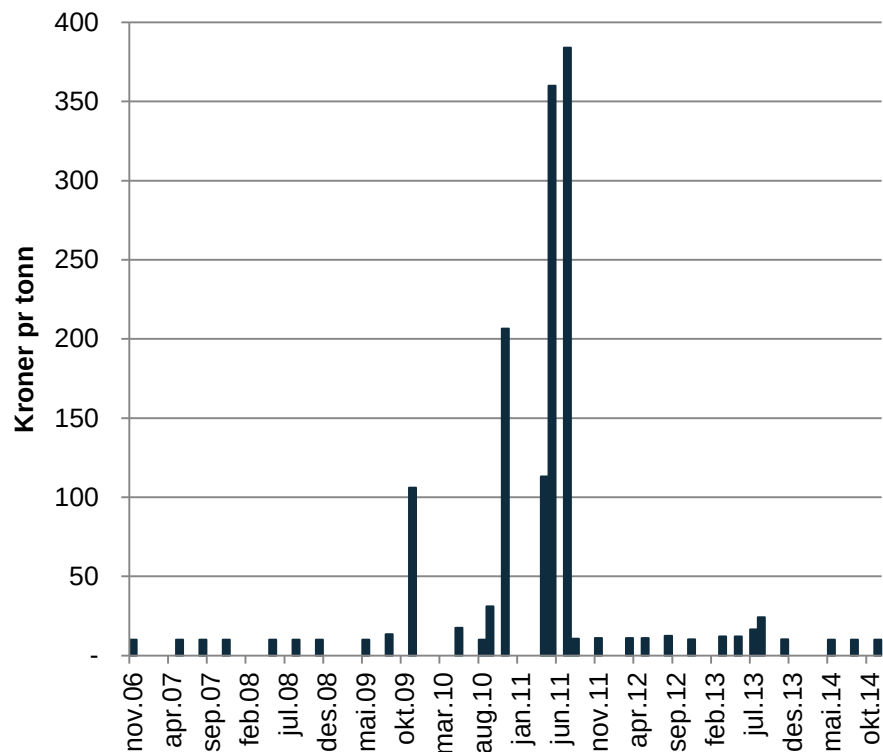
Levende opptatt av det

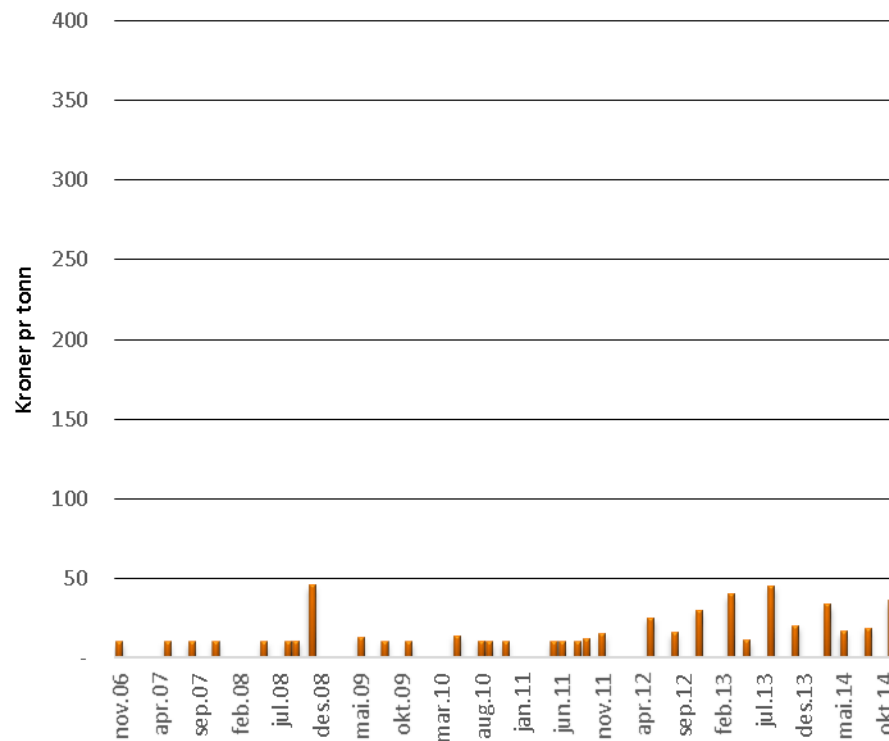
Felleskjøpet

Konkurranse om importkvoter

Kvotepris karbohydratimport

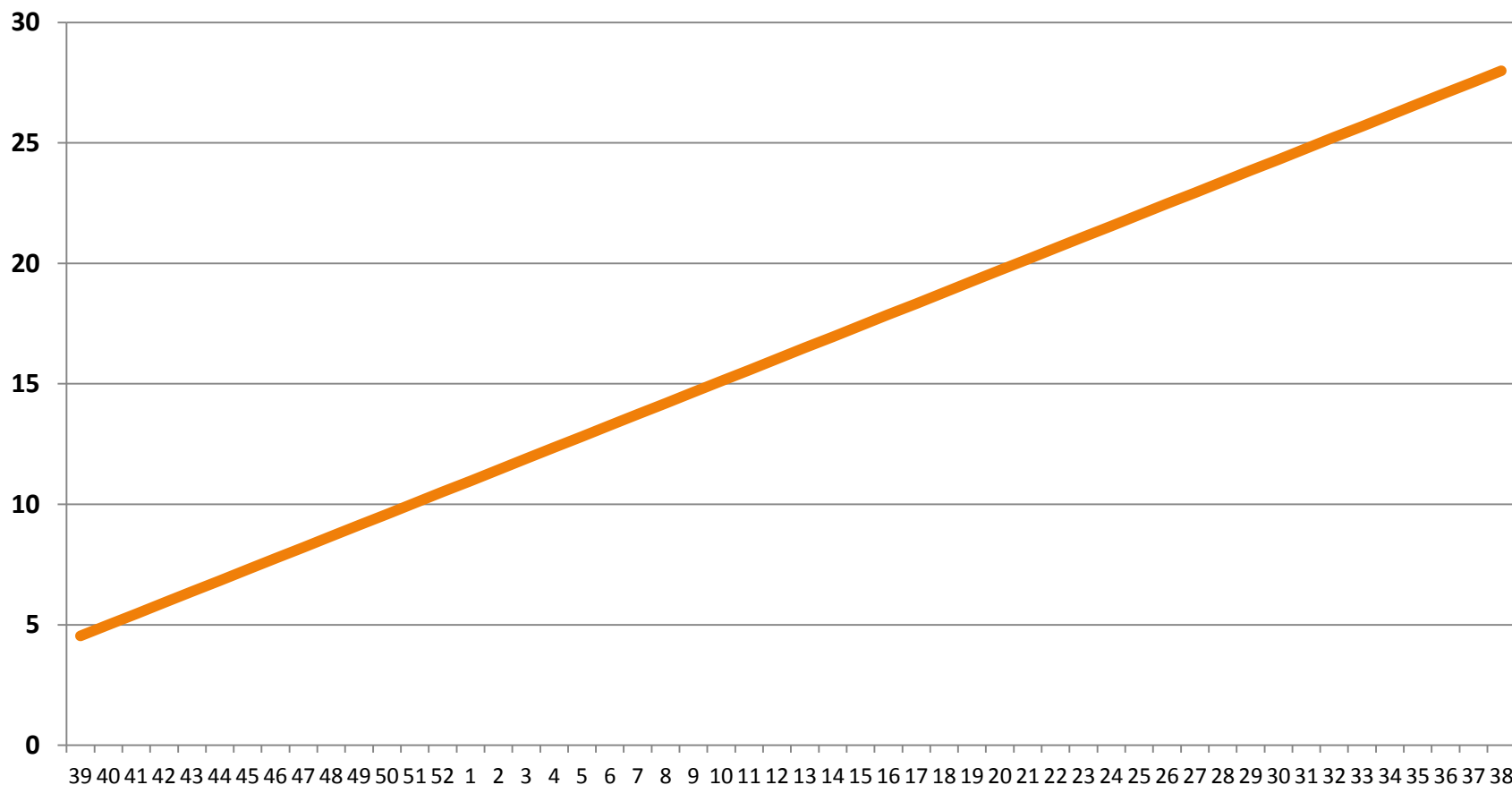

Kvotepris matkornimport

Importkorn er billigere selv med toll

Byggprisens reelle differanse til referansepris, øre/kg

Fraktordningene for korn og kraftfôr – En forutsetning for like priser i hele landet

Tilskudd til frakt av helt korn

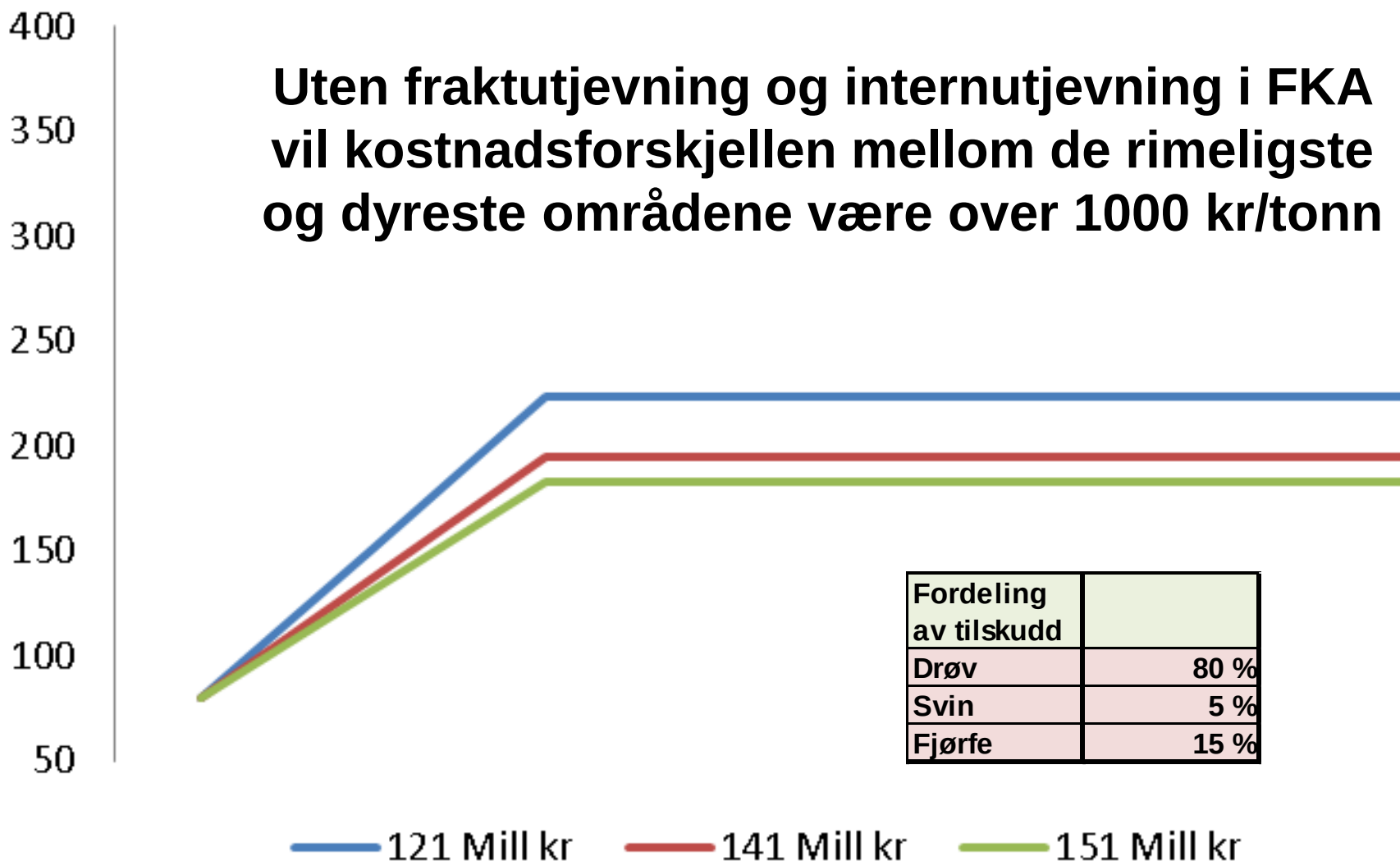
- Norsk korn fra transittanlegg ved Oslofjorden til resten av landet
- Importkorn fra Stavanger og nordover
- Frakt av soyamel til Balsfjord
- Frakt av økologisk korn fra produsent til mottaksanlegg
- **Totalt 67 millioner kroner**

Tilskudd til frakt av kraftfôr

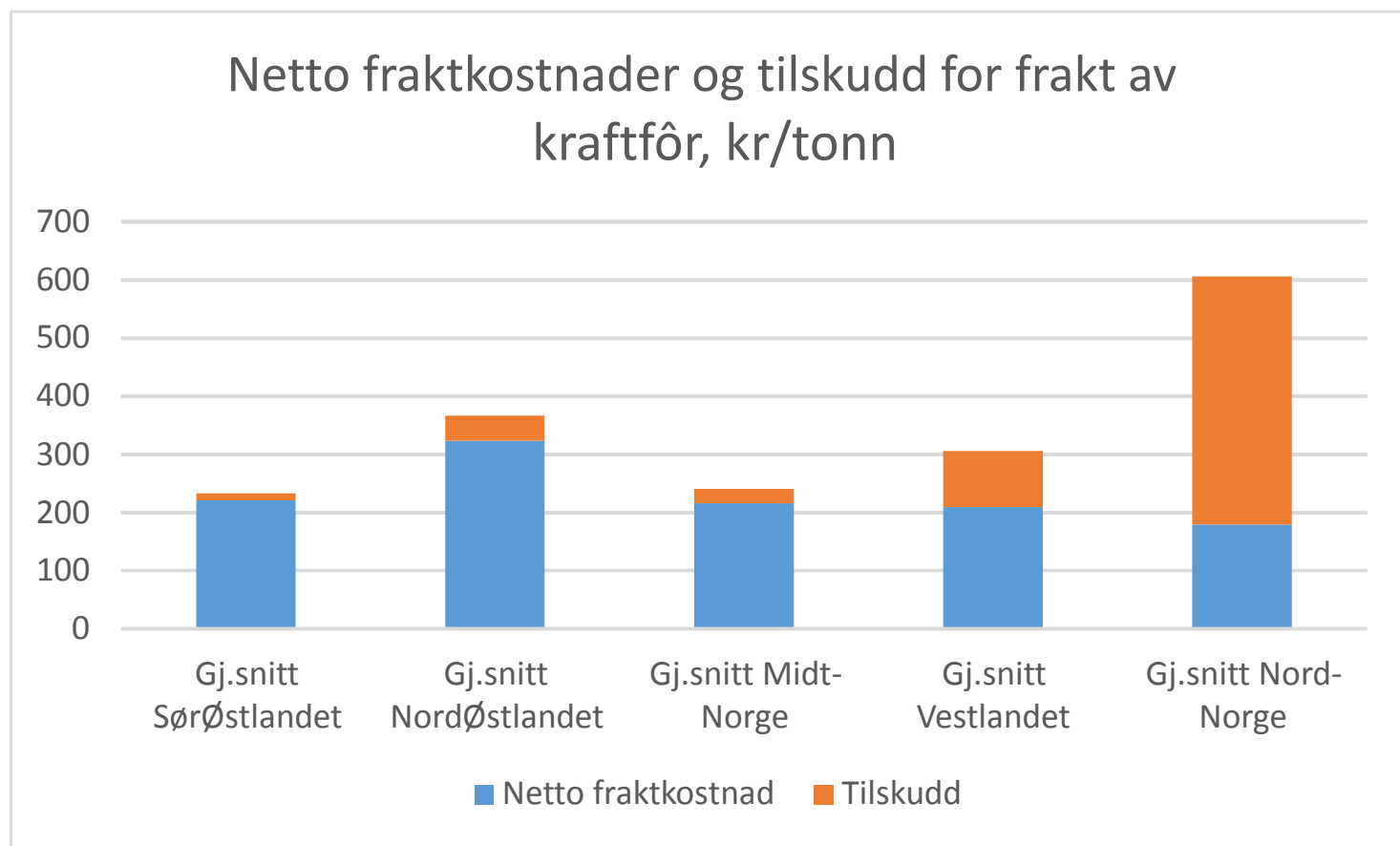
- Gis til frakt av kraftfôr i hele landet utenom rundt de store kraftfôranleggene
- I praksis et skille mellom sentrale områder og distrikt
- Tre satser pr kommune. Forskjell i tilskudd for fôr til drøv, svin og fjørfe pga forskjeller i fraktkostnader
- **Totalt 138 millioner kroner**

Fraktkostnader, kr/tonn, fra billigste til dyreste kommunen

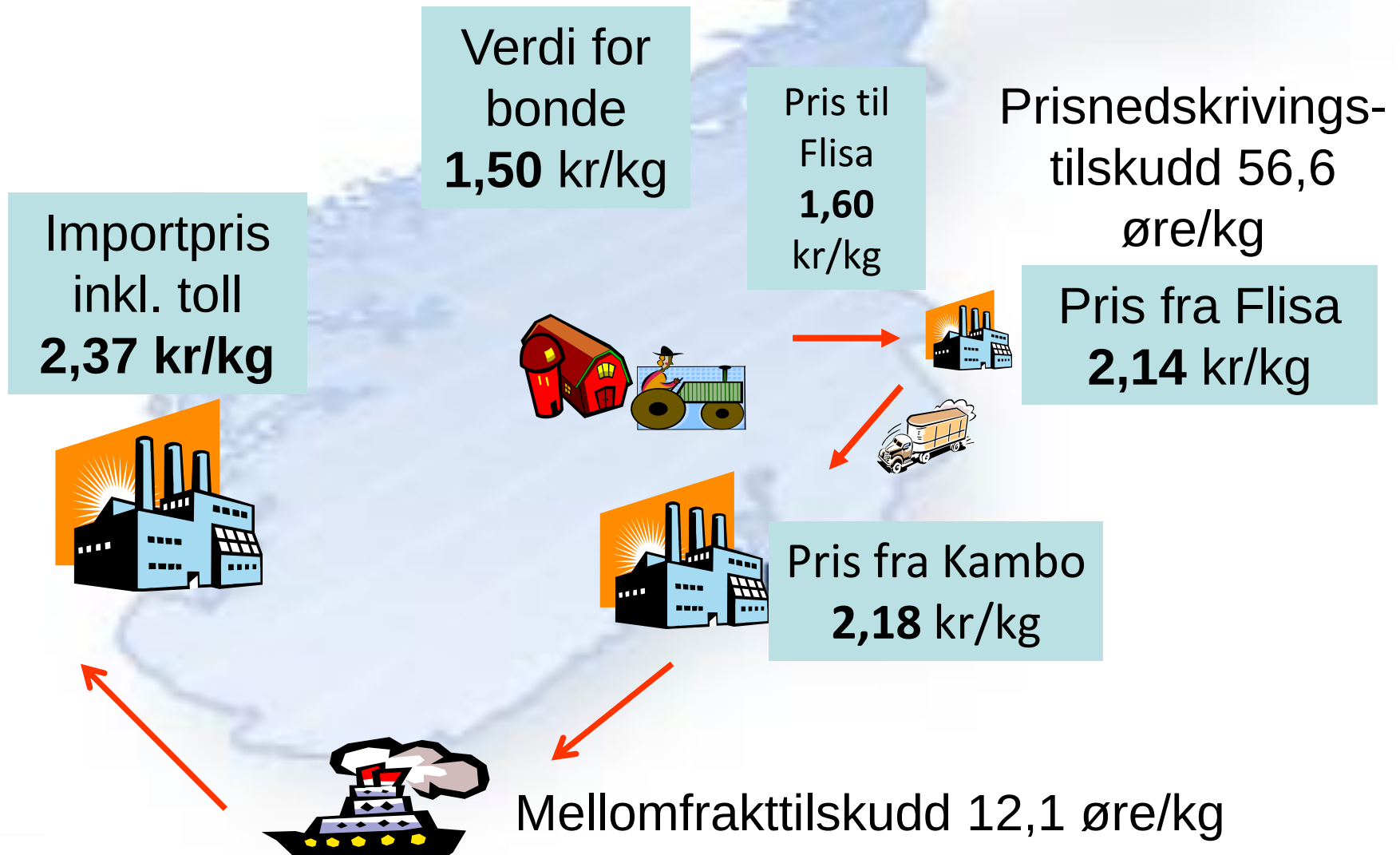
Uten fraktutjevning og internutjevning i FKA vil kostnadsforskjellen mellom de rimeligste og dyreste områdene være over 1000 kr/tonn

Fraktordningen for frakt av kraftfôr sikrer lik kraftfôrpris i hele landet

Hva er verdien av kornet på gården i Solør – Odal dersom frakttilskudd og prisnedskrivning fjernes ???

MARKEDSREGULERING

Hva gir markedsregulering av kornsektoren?

- **Pris til produsent:**
 - sikre at det norske kornet finner avsetning i samsvar med målpris
- **Avsetning fra produsent:**
 - sikre at bonden får solgt kornet
- **Gir også;**
 - sammen med importvernet, stabile priser i engrosmarkedet.
 - forutsigbarhet gir bedre ressursbruk og mer kostnadseffektiv videreforedling!
- **Sikker forsyning til foredlingsindustrien**
 - sikrer industrien over hele landet tilgang til råvarer til noenlunde ens priser

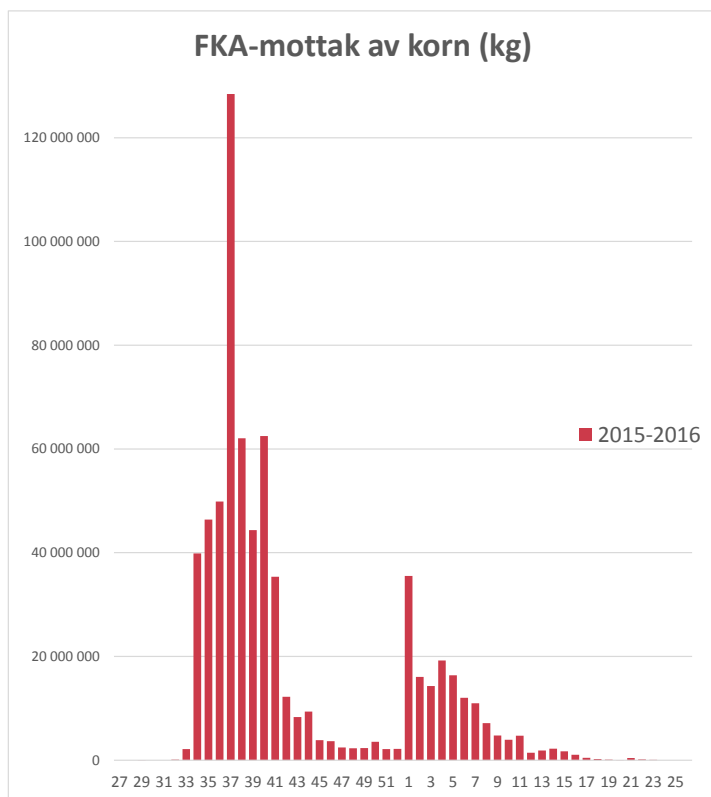

Marknadsregulering, viktige avgrensingar

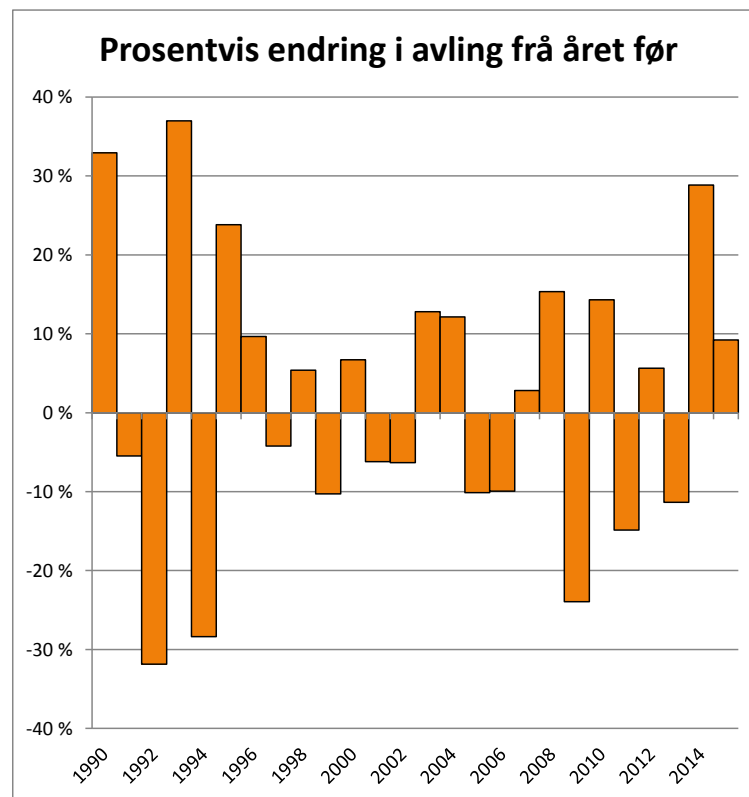
- **Formål:** Balansere markedet for å kunne ta ut målpris
- **Regulering av den gitte produksjonen**
 - produksjonsregulering = påvirkning av tilbudet
 - regulerer kortsiktige svingingar
- Førstehandsmottak **standard vare**
- **Regulerer ikke**
 - prisdifferensiering for kvalitet
 - ✓ proteininnhold, mykotoksinar, vassinnhold, skrumpkorn osv
 - engrosprisen (til kraftfôrindustrien og møllene)
 - kontraktsproduksjon
 - ✓ kornhandelen innfører dersom det er lønnsomt (eksempel produksjon av såfrø, mathavre og hestehavre)
- **Nøytral i forhold til forretningsmessige forhold**
- **Krav om kostnadseffektivitet**

Særtrekk i kornproduksjonen

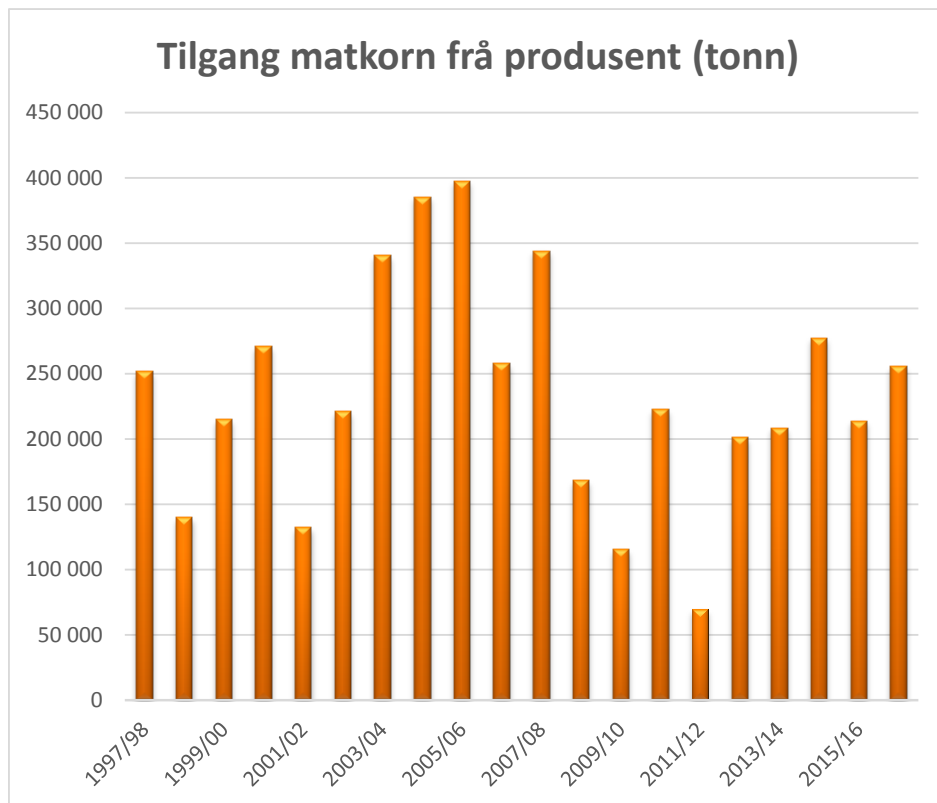
Konsentrert leveranse gj. året

Avlingen kan variere 40% mellom år

Store svingninger i mengde og kvalitet mellom år utfordrer bruksmulighetene for matkornet

Prognosearbeidet – en forutsetning for å balansere markedet

- **Prognosearbeidet sikrer oversikt og forutsigbarhet i det norske råvaremarkedet for korn**
 - Prognosene blir oppdatert gjennom sesongen
 - Minimum pr august, november og mai
- **Gir bonden sikkerhet for avsetning av kornet**
- **Danner grunnlaget for anbefaling av importkvoter med redusert toll**
- **Sikrer industrien stabil og forutsigbar råveretilgang**
 - Prognoserer forbruket for sesongen
 - Prognoserer tilgangen av norsk korn i sesongen
 - Gir grunnlag for industriens planlegging av råvareinnkjøp til produksjonen fra mange små kornprodusenter

NIBIO

Hvor treffsikre er prognosene våre?

Gjennomsnittlig avvik siste fem sesonger

	Tilgang	Forbruk kraftfôr	Forbruk matkorn
August	10 %	3 %	2 %
November	1 %	2 %	2 %
Mai	0 %	1 %	2 %

- Prognosen har relativt stort avvik for tilgangen i august
- Forbruket er mer stabilt og presisjonen er god
- 1 % avvik for kraftfôr tilsvarer forbruket i 4 dager

Bransjeforum gir innsyn i og kontroll med markedsregulators arbeid

- **Arbeidet i Bransjeforum**

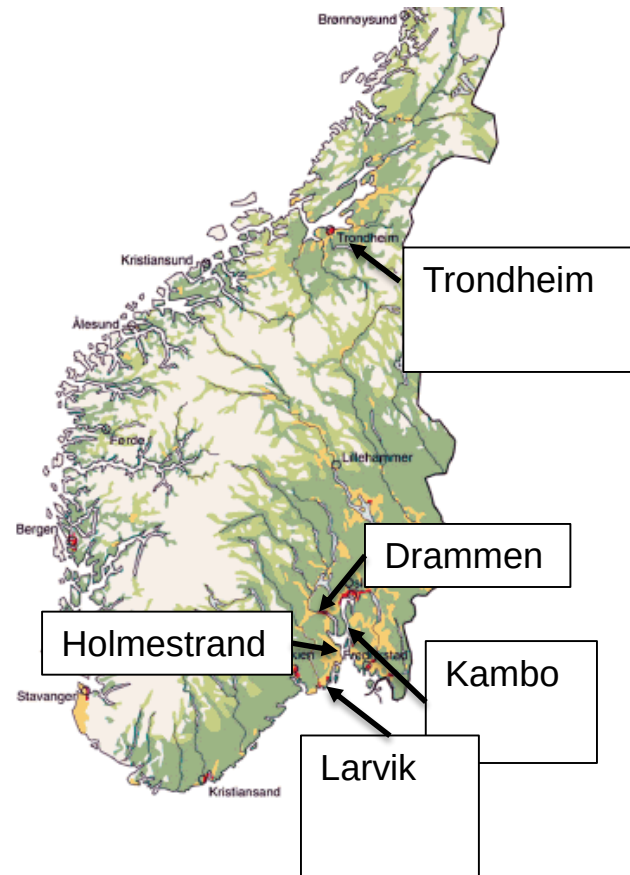
- Bransjeforum har ingen vedtaksfullmakter
- Får utkast til og kvalitetssikrer grunnlaget for prognosene
- Gir bransjen innsyn i markedsregulators grunnlag for ny prognose
- Tar ikke opp tema som kan være i strid med konkurransereglene

- **Alle relevante aktører med:**

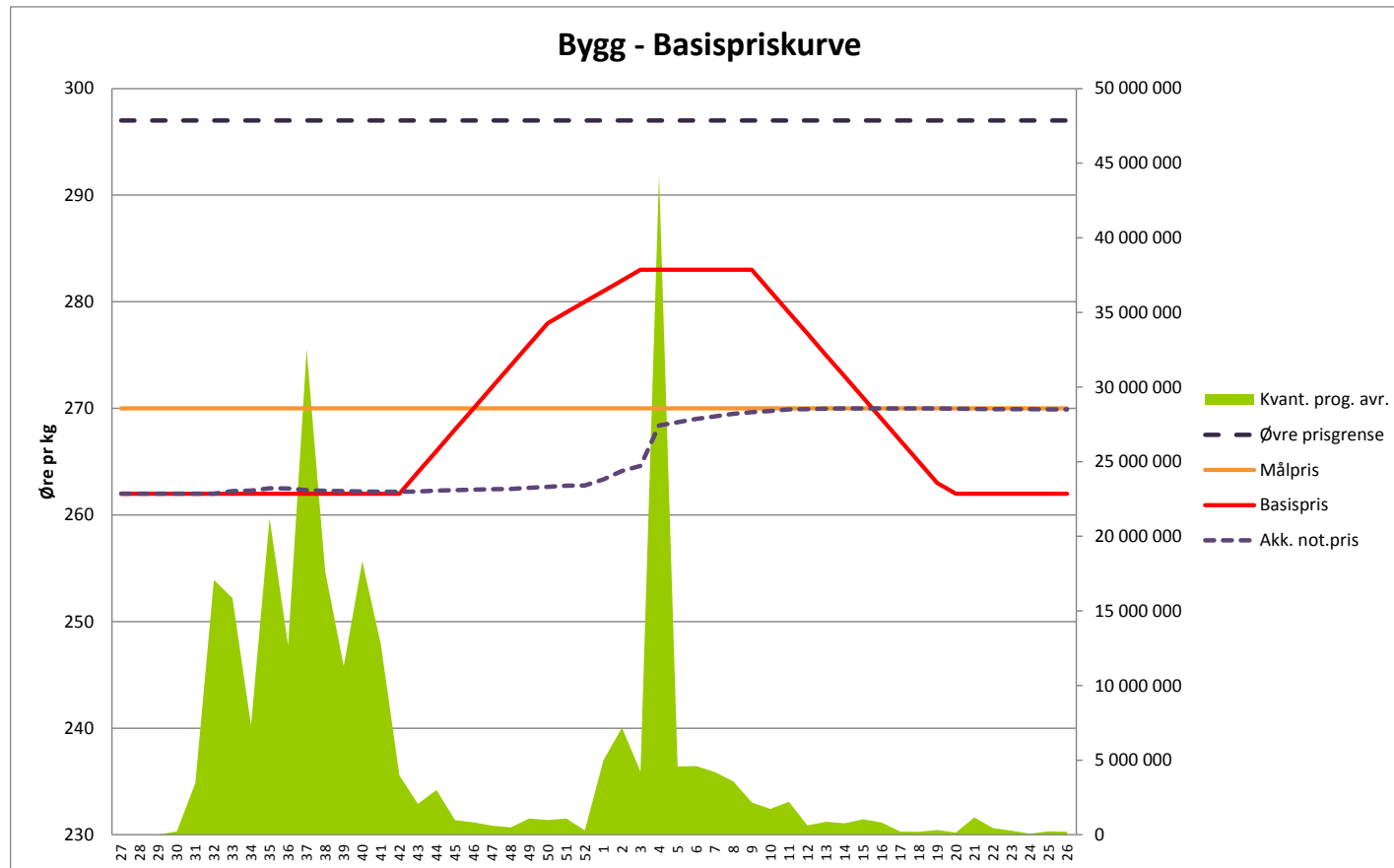
- Fiskå Moss AS
- Felleskjøpet Agri
- Felleskjøpet Rogaland Agder
- Lantmännen Cerealia
- Norgesmøllene
- Norgesfôr
- Norgrain AS
- Norkorn
- Strand Unikorn
- Landbruksdirektoratet

Målprispunkt for korn

- Felleskjøpet plikter å notere kornpris ved fem kystanlegg
 - Anlegg med kommersiell handel mellom uavhengige aktører
- Kan ta ut inntil målpris i snitt ved de fem anleggene på årsbasis
- Alle andre aktører og FK-anlegg står fritt i prisingen

Prisansvaret

- Prissettingen har som mål i gjennomsnitt for året å ta ut målpris
- Pris brukes for å stimulere levering fra bonde slik at en optimaliserer logistikk og sikrer kostnadseffektivitet

Kravene til norsk korn er ikke lave

- **For at kornet skal holde basiskvalitet må det være feilfritt!**

- **Pristillegg på fôrkorn:**

- Høy hektolitervekt
- Protein (fôrhvete)
- Ekstra tørt korn

- **Pristrekk på fôrkorn:**

- Avvikende utseende, lukt og smak
- Mykologisk kvalitet
- Mykotoksiner
- Midd
- Rester av plantevernmidler
- Korn med forurensing av beiset korn
- Røykgasser
- Dårlig fysisk kvalitet
- Vanninnhold over 15 %
- Innblanding av andre arter
- Lagerskade
- Floghavre

Verktøy for å skape balanse i kornmarkedet

- Markedsregulator kan iverksette
 - Overlagring av korn til neste sesong
 - Omdisponere matkorn til fôrproduksjon
- Andre tiltak kan bare skje etter særskilt søknad og godkjenning av Omsetningsrådet

Gjennomføring av tiltak i markedsordningen for korn

- Bruker konsekvent anbudsinnhenting
- Betyr at alle aktører i bransjen kan delta i den praktiske gjennomføringen
- Anbud løser spørsmålet om fordeling og skaper konkurranse som holder kostnadene for markedsbalanseringen nede
- Ved bruk av anbud anses fordelingen mellom aktørene (forsyningsplikten) innfridd

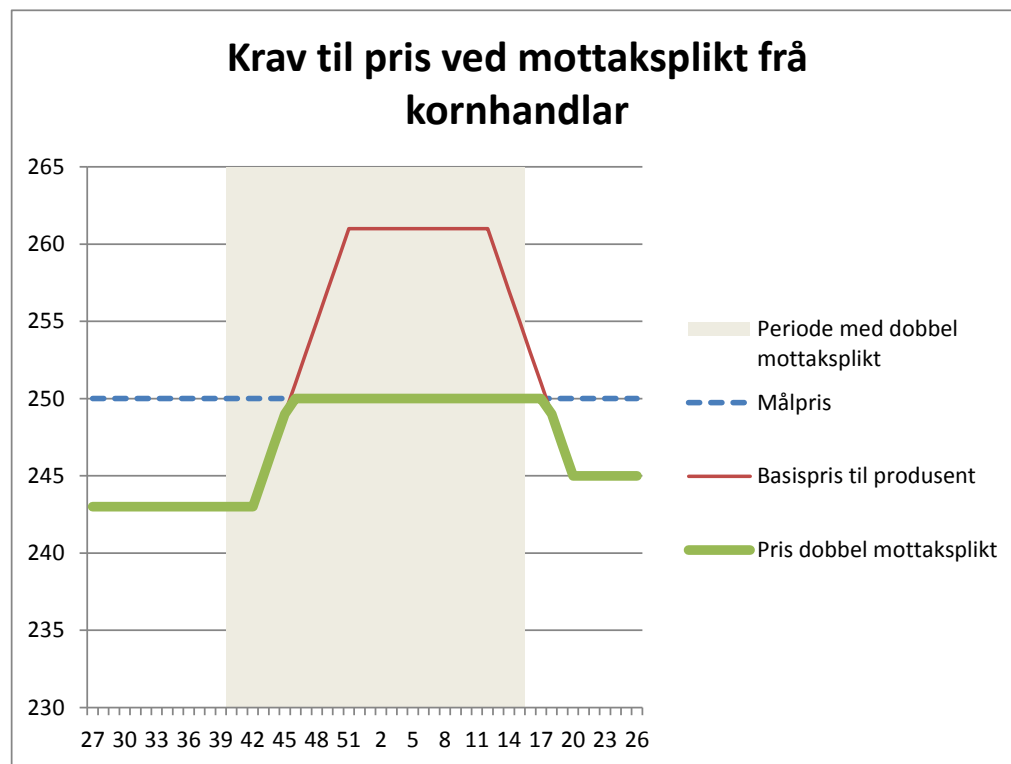
Mottaksplikt

- Felleskjøpet har plikt til å kjøpe
 - alt korn
 - på like vilkår
 - fra alle produsenter

Mottaksplikt fra andre kornhandlere («dobbel mottaksplikt»)

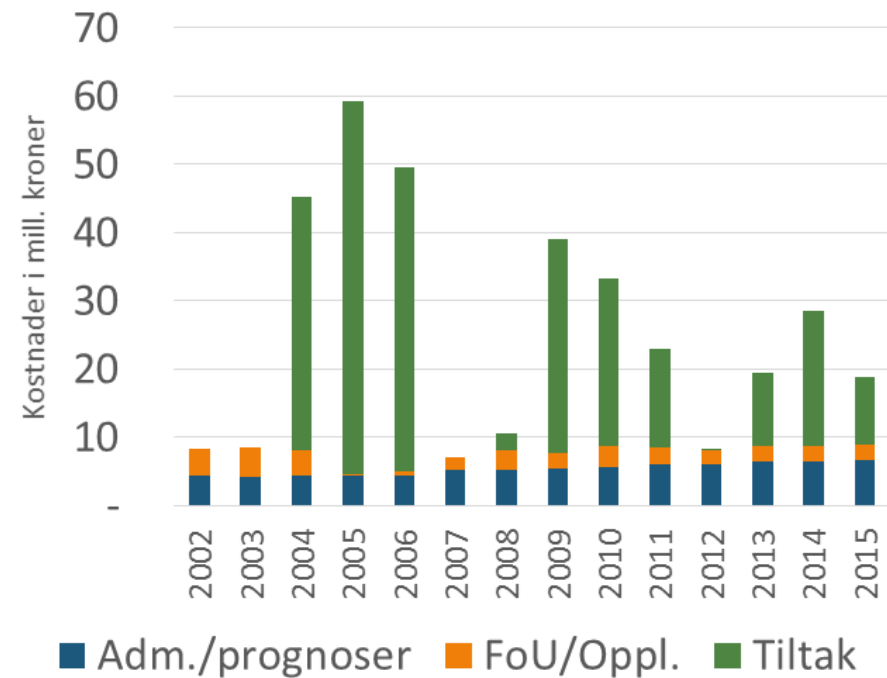
- I perioden 1. oktober – 15. april kan andre kornkjøpere forlange å få levere overskuddskorn til Felleskjøpet;
 - samme prisvilkår som for kornprodusent
 - prisen skal ikke overstige målpris
- Dersom prisen skal reflektere verdi i engroshandel??
 - går m.reg. inn i det markedet, også?

Finansiering - omsetningsavgift

- Kornbonden betaler markedsreguleringen fullt ut
- Avgift på all leveranse av korn og proteinvekster
- Avgiften har variert;
 - 0 – 4,5 øre pr kg korn
- Kostnadene til administrasjon og prognosearbeid utgjør 0,6 øre pr. kg.

Kostnader i
markedsregulering korn

Korn er et underskuddsmarked i Norge

- **Hvorfor da tiltak for å balansere markedet?**

- Gjør det mulig med et importvern som
 - ✓ sikrer avsetning av norsk korn
 - ✓ samtidig som vi har billig import
- Gir et noenlunde stabilt og forutsigbart innenlands marked som betyr reduserte kostnader i verdikjeden

- **Hvordan balanseres markedet?**

- NFK prognoserer markedsbalansen ved behov (minimum 3 ganger pr. år)
- Sikrer tilgang til tilstrekkelige importkvoter for å skape balanse i markedet
- Håndterer temporære overskudd som bidrar til å etablere markedsbalanse

Bransjen støtter Norske Felleskjøp

«Aktørene er, forutsatt at endringspunktene skissert under ivaretas, **enige om at bransjen ønsker en videreføring av dagens ordning med Norske Felleskjøp som markedsregulator.**

.....

- Å sikre avsetningen av norsk korn
- Åpenhet rundt prognoser og importkvoter må videreføres i Bransjeforum for markedsregulering. På denne måten får alle aktører tilgang til full informasjon om grunnlaget som de anbefalte importkvotene er basert på.
- Sikre råvaretilgang i kombinasjon norsk/import ut fra behovet gjennom sesongen.
- Bruke lagerdata direkte fra aktørene i bransjen før siste prognoseavgivelse for sesongen som vil avklare om bransjen har større lager enn det som trengs fram til ny sesong og ta hensyn til det.»

Bransjeenighet om markedsordningen for korn

Markedsordningene er en av grunnpillarene i norsk landbruk og er en forutsetning for å nå Stortingets mål om økt norsk matproduksjon. For å nå dette målet må vi i framtida produsere mer korn og videreføre den geografiske produksjonsfordelinga (kanaliseringspolitikken). Dette har bidratt til å opprettholde et stort omfang av norsk matproduksjon gjennom et aktivt landbruk i alle deler av landet. Sikkerhet for avsetning av korn i markedet og lønnsomhet for bonden gjennom uttak av målpris avtalt i jordbruksforhandlingene er et premiss for å kunne videreføre denne politikken. Dette har vært hensikten med markedsordningen for korn fra den ble etablert.

Et velfungerende kornmarked er en av forutsetningene for markedsordningen. Aktørene er, forutsatt at endringspunktene skissert under ivaretas, enige om at bransjen ønsker en videreføring av dagens ordning med Norske Felleskjøp som markedsregulator.

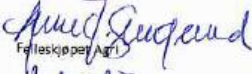
Bransjen er enige om at et lavt kostnadsnivå og bred oppslutning i næringen er viktig for å sikre en robust markedsregulering for korn. Etter bransjens oppfatning er markedsbalansering i verdikjeden den mest effektive ordningen for å regulere produksjonen og sikre avsetning for det norske kornet.

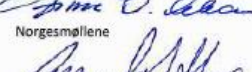
Markedsordningen må hele tiden være åpen for endringer og løsninger som landbruket og aktørene er tjent med. Bransjen er derfor enige om at det skal arbeides videre med omforente forbedringspunkter innenfor dagens markedsordning for å sikre bruken av norsk korn. Bransjen er enige om følgende punkter:

- Å sikre avsetningen av norsk korn
- Åpenhet rundt prognoser og importkvoter må videreføres i Bransjeforum for markedsregulering. På denne måten får alle aktører tilgang til full informasjon om grunnlaget som de anbefalte importkvotene er basert på.
- Sikre råvaretilgang i kombinasjon norsk/import ut fra behovet gjennom sesongen.
- Bruke lagerdata direkte fra aktørene i bransjen før siste prognoseavgivelse for sesongen som vil avklare om bransjen har større lager enn det som trengs fram til ny sesong og ta hensyn til det.

Det er en målsetning at endringene i markedsordningens praktisering skal være ferdig utredet i løpet av våren 2017 og iverksatt fra kornsesongen 2017/18.

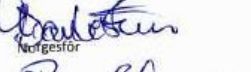
Oslo 21. oktober 2016

Felleskjøpet Agri

Felleskjøpet Rogaland Agder

Norgesmøllene

Norsk Bonde- og Landbrukslag

Sjland Unikorn

Fiska

Norgesfôr

Norges Bondelag

Levende opptatt av det

Felleskjøpet

Takk for oppmerksomheten

Levende opptatt av det

Felleskjøpet